

Fólksins vælferð skal koma í fyrstu røð

- Men fyrst er neyðugt, at vit vinna aftur okkara áræði, sjálvsvirðing og stolt-leika, segði Jóannes Eidesgaard, m.a. á summarstevnu Javnaðarflokksins á Sandi 10. august

Kreppan var miskunnarleys og øll kenna vit til høg og ella so, men vit mugu aftur lyfta høvðið og taka viðfærið frá ferðunum og bera tað longur fram á vegin.

Ikki var tað heilt av tilvild at okkara fyrsti summarfundur úti á bygð bleiv her heima á Sandi. Tí fyrri tað fyrsta, so er oyggin og staðið her nakað av tí vakrasta, sum vit eiga í landinum, men ein onnur orsök er, at Javnaðarflokkurin heilt aftur til 1936, við undantaki av tveimum árum, altíð hevur átt ein løgtingsmann her í oynni. Trúgvir sum trøllíð hava tit verið móttvegis flokkinum, og tað skulu tit eiga tøkk uppiborna fyri.

Lat meg síðan siga, at tað fróir okkum, at tað mjøraskýggi, sum segg seg inn yvir oynna í 1993, nú endiliga tykist at fara at lætta.

Sandoyggin og tað vinnuloyðið, sum hevur verið so stórt her í oynni, hevur verið ein svartur blettur á politikaranna samvitsku, men hóast einki úrslit sæst fyrr enn nú, so skal tað sigast, at roynt hevur verið bæði á ein og annan hátt.

Eisini er tað gleðiligt, at Delta Seafood, sum er eitt felag við døgnafrum og virkisfúsnum tveramonnum, nú tekur stig til at fáa virksemd aftur í Sandoyinni. Uppaftur meira gleðiligt, at menn hugsa út um egið kommunumark og saman við fólki her í oynni nú útvega vinnumøguleikar.

Tað skal vera mitt ynski, at hetta tiltak fær vind í seglini, oynni og fólkinum

sum her býr, til gleði og frama.

Um ikki so langa tíð verður aftur løgtingsval í Føroyum, og flokkarnir fara so smátt undir valfyrirreikingar. Seinasta løgtingsval gjørdist ein lemjandi ósigur hjá okkum. Tað kostaði okkum dyrt politiskt at sita við landsins leiðslu, svárastu krepputíð, Føroyar hava upplivað.

Men nú bróta vit upp um armar og brynja okkum til at mæta ikki bert løgtingsvalinum, men eisini tí nýggju øldini.

Tíðin, nú liva í, er sera nógv merkt av, at alskyns víðurskipti skulu kannast í allar endar og kantar, og vit hava ein serligan hug til at sita og víðgera tað, sum farið er. Ikki tí, sjálvsagt skulu vit læra av tí, sum farið er, men størri týðning hevur tað tó, at vit nú líta frameftir og fyrrreika okkum til at mæta øllum teimum nýggju avbjóðingunum, sum liggja í tíðini, sum kemur.

Nú vit standa á gáttini til eina nýggja øld, so skulu vit vita, at menningin innan eitt nú samskiptið og kunningartøkni er so stór og gongur so skjótt, at hon kemur at ávirka og broyta okkara gerandisdag.

Nýggjar tíðir og stórar broytingar krevja, at vit vísa

eitt kreativt umhugsni. Umhugsni til sjálvi at velja og vraka, umhugsni til at varðveita okkara føroyska identitet í einari nýggjari tíð, og at gera brúk av teimum nýggju móguleikum, tíðin fer at bjóða okkum.

Vit fara á hesum summarfundi at nerta við nøkur av teimum málum, sum Javnaðarflokkurin fer at leggja dent á at fáa fram.

Arbeidsloysið verður allastaðni í Europa sett ovast á dagsskránni. Einkiløgið er í tí, tí bara í ES eru ikki færri enn 18 mill. fólk arbeidsleys.

Rætturin til arbeiði er ein mannarættur, og soleiðis skulu vit í Føroyum eisini hugsa. Vit skulu ongantíð helma í tí stríðnum, fyrr enn øll, hava fingið eitt arbeiði.

Oljuvinnan, sum vit móguleiga eisini standa á gáttini til, kann skjótt gera tað, at arbeidsloysið verður burtur, og vit standa í somu støðu sum í áttatiárunum, har vit máttu hava útlenska arbeidsmegi til landið.

Lóggávan um kolvetnis-málið verður eitt av størmálunum, sum løgtingið fer at víðgera í heyst.

Her mugu vit serliga leggja okkum eftir, at teir ágóðar, ein slík vinna kann koma at geva av sær, koma okkara landi og øllum fólkinum til góðar. Ikki bara okkum, sum nú liva, men

eisini okkara eftirkomarar. Hevði tað verið so væl, at tað land, vit lata frá okkum til okkara eftirkomarar, er eitt land við ognum og lítlari ella ongari skuld. »Hevur tú einki at flyggja úttan ta tómu tægu, ert tú ein deyður maður«, sigur tykkara navnframi Heðin Brú í Fedranna talu.

Men tað verður eisini eitt risamál at seta sær, at hetta landið, sum vit øll eru so ómetaliga góð við, so vilt gjørligt bæði mentunarlaga, umhvørvisliga og vinnuliga og í aðrar mátar verður varðveitt so órørt av tí nýggja, sum móguligt.

Hvussu meina vit at manna okkara fiskiferð og okkara fiskavirkir í kapping við lokkandi tilboð frá oljuvinnuni? Norðmenn hava stórar trupulleikar hesum viðvíkjandi, hóast teirra fiskimenn í inntøku liggja hægr og í skatti lægri.

Tí verður tað alneyðugt, at vit skjótast gjørligt fáa gjørt okkara fiskivinnu so mikið lokkandi, at fólkið støðast.

Lokkandi bæði hvat sjálvum arbeidinum viðvíkur, men eisini lokkandi, hvat inntøku viðvíkur. Tí mugu vit so ella so koma burtur úr tí tómgongd, sum vit hava verið í í nógv Harrans ár, so at okkara fiskivinna kann kasta meira av sær. Vit mugu leggja okkum eftir at

hugsa um krónur heldur enn tons.

Fiskivinnan verður eisini álitið, tá ið einasti oljudrupin er upptikin, og tí skal tann kunnleiki, sum vit hava í hesi vinnu, varðveitt og gevast víðari til yngri ættarlið.

Besta gáva, vit kunnu geva uppvaksandi ættarliðnum, er móguleikin at nema sær holla útbúgving. Útbúgving er eisini besta vápnid ímóti arbeidsloysi. Tíverri eru ábendingar nú at hóma, um at stuðulin til lesandi er so lágur, at vit skjótt kunnu enda í tí, sum Javnaðarflokkurin altíð hevur barst ímóti, nevnliga, at bert børn hjá teimum væl-bjargaðu sleppa at nema sær eina útbúgving.

Tað er okkara mál, at allar okkara ungdomur skal eiga javnbjóðis móguleikar til holla útbúgving. Lat evnini ráða.

Heðin Brú sigur í einum øðrum sang:

Vís honum allan tann víða heim við ljósi og skuggarond; lat hann so taka tíðina við fedranna royndu hond. Vært egna er ikki nóg mikið - bert støði at standa á - Vit eiga at læra av longri komnum, íhvar tað so kemur frá.

Eitt annað stórmál, sum vit eisini skulu brúka nógv orku uppá, er, hvussu vit frægest tryggja útjádara-økinum í Føroyum móguleikan at mennast. Tað er í løtuni ein sonn politisk herferð móttvegis útjádaranum, men eisini sum eitt úrslit av tíðini gongur menningin á smáplássum og í útjádaranum skeiva vegin.

Her má nakað gerast, sum veruliga munar.

Tað verður somuleiðis neyðugt, at føroyingar taka upp spurningin um víðurskipti millum Føroyar og Danmark. Javnaðarflokkurin hevur gjørt onkra roynd til tess at fáa spurningin reistan á legtingi, men enn hevur tað so ikki eydnast.

Bæði av virðing fyri okkum sjálvum, en eisini av virðing fyri tí ríkisfelagskapi, sum vit eru í, verður tað neyðugt, at okkara gamla Heimastýrisslóg verður tikin upp til víðgerðar í sátt og semju.

Tað er eingin grund til, at vit renna undan hesum máli, tí hvør er betur til hetta arbeiðið enn júst ein flokkur sum Javnaðarflokkurin, sum legði lunnarnar undir verandi skipan longu í 1948.

Líkt er eisini til, at sitandi samgonga nú hevur hug at

nærkast ES. Ikki tí, at vit beinleiðis skulu ræðast henda felagsskap, men vit mugu ikki lata okkum tæla av teimum eyðsýndu løtvinningum, fyrtikur og einstaklingar og móguleiga landið alt, kann fáa, meðan prísurin verður, at rætturin til sjálvur at taka avgerðir um egin víðurskipti, verður tikið frá okkum.

Føroyar gjørdist ikki av sær sjálvum eitt vælferðarsamfelag. Aftan fyri liggja nógv og tung tøk, sum okkara politisku forfedrar hava tikið. Men vælferðin verður ikki viðlíkahaldin og víðari úthygd, úttan at nýggi tøk verða tikið. Hetta kemur ikki av sær sjálvum, og tí má henda søk hava ein forspráka. Og tað skal eisini verða okkara leiklutur.

Ein útygging av trivnaðinum. Ein styrking av samhaldsfestinum, har vit koma hvørtjóm øðrum við. Har vit saman lyfta byrdarnar, har tey friska hjálpa teimum sjúkum, har tey sterku hjálpa teimum veikum, har tey í bestu árum hjálpa teimum eldru. Hetta er styrkin í einum samfelag, sum byggir sína vælferð á tað sosialdemokratisksu hugsjónina.

Men ein avgjørd fortreyt fyri, at vit kunna varðveita og víðari útyggingja vælferðina í Føroyum er, at vit hava ein sunnan búskap. Vit mugu læra at húsast við figgarligari ábyrgd. Kravið er tí, at okkara figgarviðurskipti verða soleiðis umsitin, at vit hava ráð til framhaldandi útyggingar, har fólksins vælferð kemur í fyrstu røð.

Men fyrst og fremst er nú neyðugt, at vit aftur vinna okkara áræði, sjálvsvirðing og okkara stoltleika.

Kreppan var miskunnarleys og øll kenna vit til høg og ella so, men vit mugu aftur lyfta høvðið og taka viðfærið frá ferðunum og bera tað longur fram á vegin.

Vit eiga eitt gott land, vit eiga eitt gott fólk, og Javnaðarflokkurin hevur eina góða sök.

Takk fyri, at tit lýddu á og framhaldandi gott summar.

Jóannes Eidesgaard